RESPONSUM JURIS
Ad
QVÆSTIONEM PROPOSITAM
In quo
Non solùm clarissimè demonstratur
quòd

IN CAUSIS ECCLESIASTICIS,

ET INSPECIE CANONICALIBUS ET PRÆBENDARIIS, à STATIBUS IMPERII EVANGELICIS PER JURA CANONICA ET LEGES IMPERII AD SUPREMA GERMAMIÆ TRIBUNALIA, AULICUM SCIL. ET CAMERALE, NON POSSIT LICITE APPELLARI, NEC AB IISDEM DESUPER COGNITIO INSTITUI,

Sed etiam

Ex genuinis principijs, atque solidis rationibus Statibus Imp. Evangelicis *Jus summum* seu *Papale* circa omnes causas ecclesiasticas & spirituales competere asseritur.

Cum

APPROBATIONE Trium famigeratissimorum & tribus in Imperio receptis religionibus addictorum Juridicorum Collegiorum, nec non Additionibus *quibusdam necessariis.*

ANNO CIↃ IↃC XCIX.

LECTORI BENEVOLO

Editor

S. D. P.

P*Ervenit hisce diebus in manus meas* præsens Juris Responsum, *ad requisitionem Status cujusdam Imp. Evangelici conscriptum & posteà à tribus famigeratissimis Collegijs Juridicis cum elogijs approbatum & confirmatum*, *cum* Additamentis subnexis. *Et licet* Authoris *nomen adscriptum haud fuerit, ab Amico tamen talismodi rerum & scriptorum anonymorum atq; pseudonymorum investigatore industrio & felice percepi, non esse alium quàm* HENRICUM GÜNTERUM THULEMARIUM *Augustissimo Rom. Imperatori* LEOPOLDO Magno & Potentissimo Danorum ac Norvagorum Regi à Consilijs, nec non Sac. Cæsar. Palatij Comitem & Diverf. Imp. Stat. Consiliarium intimum. *Quoniam Evangelicorum Imperij Statuum Jus Sacrorum seu independens & supremum circa res Ecclesiasticas & Spirituales in hoc Responso clarè satis, & genuinis ex principiis, solidisque rationibus, demonstratum est, decrevi typis id cum subjunctis additionibus committere. Neminem namq; latet, talismodi* Responsorum *magnam olim fuisse & adhuc esse authoritatem* vid. l. 2. in fin. ff. de O. I. §. Responsa I. de I. N. G. & *(Juris Consulti quippe majori solent uti diligentiâ, quàm ipsi Judices, præ variis occupationibus causas & negotia non tantâ diligentiâ rimantes, ut illi ex intimis juris principiis & conclusionibus sententias excerpentes, quod non modo tempore, sed etiam longâ lectione & laboriosâ chartarum revolutione summaq; diligentiâ indiget,*

quem.

quemadmodum post Tiberium Decianum *scribit Cancellarius* Stuckius consil. *23. Discent ex nostro Responso summam potestatem Statibus Imperij Evangelicis in causis ecclesiasticis, & speciatim Canonicalibus & prabendarijs, citra ullam appellationem, competere, quibus illa hactenus vel plane ignota, vel non adeò cognita fuit, & proptera appellationibus ad suprema Imperij Dicasteria factis non contradixerunt, quod tamen optimo jure potuisset, uti id hactenus non sine successu fecerunt* Electores Saxo & Brandenburgicus, Dux Luneburgo-Cellensis, Abbatissæ Quedlinburgensis & Herfordiensis, Princeps Anhaltinus, Senatus Civitatis Imperialis Hallensis in Suevia, alijque nonnulli Augustanæ Conf. addicti Status. *Utere ergo* B. L. *hoc Responso, ejusq; publicationem boni consule, cui si* Samuelis Stryckij JCti Comitis Palatin. Cæs. Serenifs. Elector. Brandeb. Consiliarij Sanctioris, & Universitatis Hallensis Directoris *doctissimam dissertationem* de jure Papali Princip. Evangel. *junxeris, non poenitebit, nam* Is *Argumentum hoc egregiè illustravit. Vale.*

I. N. D.

I. N. D. N. I. C.
RESPONSUM JURIS.

§. I.

Uoniam mihi probè conſtat, quòd Jure-Conſultus, tanquam juſtitiæ ſacerdos, ratione officij & profeſſionis non debeat juſtitiæ deeſſe

l. 1. §. *cujus ff. de I. & I.* Mund. *v.* 1. *conſ.* 12, *n.* 2. Vultej. *v.* 1. *conſ. Marb.* 15. *n.* 3. *& conſ.* 29. *n.* 8.

Eiq; incumbat conſulentibus de jure reſpondere, adeò ut invitus etiam ad id cogi queat

Thoming. *conſ.* 46. *n.* 1. Brunem. *conſ. ult. n.* 2. Beſold. *conſ.* 57. *n.* 1. Schrader. *feud. p.* 10. *ſect.* 10. *n.* 36. Bucholz. *reſp. jur. pro matrim. Princip. cum def. uxor. ſcr. n.* 13. Vultej *conſ.* 21. *n.* 4. *vol.* 1. *& conſ.* 37. *n.* 13. *v.* 4. Ruland. *de Commiſs. lib.* 1. *c.* 25. *n.* 12. Fichard. *v.* 2. *conſ.* 20. *n.* 6. *& conſ.* 45. *n.* 1. Klock. *v.* 2. *conſ.* 2. *n.* 2.

Non poſſum quin ad QUÆ-

QUÆSTIONEM PRÆPOSITAM

AN in causis Ecclesiasticis, & in specie Canonicalibus & Præbendarijs, à Statibus Imperij Evangelicis per jura Canonica & leges Imperij ad suprema Germaniæ Tribunalia, Aulicum scil. Et Camerale, licitè possit appellari, & ab Iisdem desuper cognitio institui? In Dei nomine me accingam, & bene consideratis omnibus circumstantijs, ponderatisq; momentis quibus vis, ad *Eandem* (salvo tamen Aliorum aliter sententientium judicio) *Negativè* respondeam.

2. Solenniter autem declaro, quòd scripto hoc nullius juribus detrahere cupiam, sed in via regia juris & justitiæ manere, nihilq; proferre velim, quàm quod Imperij nostri juribus & pragmaticis sanctionibus convenit, bonisq; rationibus innititur.

3. Ne autem quis cavilletur assertiones nostras paradoxas esse, aut ad minimum novitatis notâ laborare, quamplures præstantissimos Doctores & Celeberrimos ICtos, qui idem diu ante nos scripserunt, & hodienum strenuè tuentur, ubiq; adducam, ut inde quoq; appareat à quibus hanc doctrinam

hau-

hauserim, & per quos profecerim. Evidens enim est, quod Juris Consulto, nihil in suam sententiam alleganti, nihil vel parum credatur

Limn. *jur publ. c.* 1, *n.* 45.

Et quod tutissimum se constituat pro victoria obtinenda allegans decisionem legis, vel cujusdam Doctoris, in terminis, etiam sine lege, loquentis

Sande *in præf. decis. Fris.* Viv. *lib.* 1. *dec.* 135. *n.* 5. Riminald. *cons.* 689. *n.* 120.

Cùm talem invenire doctissimi sit juris Consulti, uti loquuntur

Wesemb. *vol.* 1. *cons.* 19. *n.* 63. Felin. *in c. cum ordine X. de rescript.*

4. Nunc ad rem ipsam pergo. Non solùm in jure Canonico & apud Catholicos præbendæ ipsis Canonicatibus annexæ, pro rebus spiritualibus seu ecclesiasticis habentur

Vid. *c.* 25. §. 2. *x. de præbend.* Barbos. *de Canonic. c.* 12. *n.* 8.

Sed & apud Protestantes in Imperio nostro post Reformationem Evangelicam præbendæ & Canonicatus (quæ arctissimo nexu invicem cohærent, & correspondentiam inter se habent

Cravett. *v.* 1. *cons.* 170. *n.* 5. Schröt. *cas. cons.* 53.)

Refe-

Referuntur ad ſtatum Eccleſiaſticum

Gerhard. *in præfat. ad loc. Theol. tom. 7. de conjugio*

Maſſov. *de Canonicis & Canonicatu n. 4.*

Et caſus circa iſtius modi Canonicatus obvenientes ex jure Canonico deciduntur

Stryck *ad Brunnem. jus eccleſ. lib. 2. c. 10. §. 7.*

5. De talibus autem ſpiritualibus ſeu eccleſiaſticis cauſis nullus judex ſecularis vel laicus

Thileman de Benign. *obſerv. Cam. Imp. pentecoſt. 1. obſ. 36. n. 1.*

Nec ipſe Imperator

Helv. Schütz *lib. 3. jur. publ. Tit. 4. poſit. 2. n. 1.*

Blum. *proc. Cam. Tit. 29. n. 86. & 114.*

Sed tantùm eccleſiaſticus ſive Epiſcopus judicare poteſt

C. 1. & 2. & 12. x. de for. compet. ibiq; Gonzalez *c. 2. Clement. de jud. c. 8. x. de arbitr.* Textor *prax. jud. p. 2. c. 6. n. 39. & 52.* Ummius *proceſs. diſp. 4. th. 13. n. 71.* Mev. *p. 2. deciſ. 365. n. 6.* Vid. hanc in rem eleg. & prolix. votum. XIII. Aſſeſſoris Camer. apud Lehman *de pace relig. lib. 3. p. m. 113. ſeq.*

6. Adeò, ut ſi dubium oriatur inter Judicem eccleſiaſticum & ſecularem quis competens ſit? tunc

tunc de hac competentia, licet non adeò liquidum sit an causa sit spiritualis? solus judex ecclesiasticus cognoscere debeat

C. si judex laicus 12. *de sent. excomm. in 6.* Fel. de Oliva *de For. Eccles. p.* 1. *q.* 26. *n.* 21.

7. Quod extenditur ad causas spiritualibus annexas, tales enim æq; ad judicium ecclesiasticum pertinent, & coram hoc debent definiri

C. quanto 3. *x. de judic.* Marth. *de jurisdict. p.* 4. *Cas.* 145. *n.* 8.

8. Ex quibus rationibus etiam Camera Imperialis in causis ejusmodi fundatam haud habet jurisdictionem

Mynsing *cent.* 1. *obs.* 100. Gail. *lib.* 1. *Obs.* 38. *n.* 1. *& lib.* 1. *de P. P. c.* 1. *n.* 14. Blum. *dict. loc.*

9. Notum jam omnibus est ex

Pac. Relig. de anno 1555. §. damit auch obberührte 20. & §. *jus diœcesanum* 48. *artic. V. Instr. Pac. Osnabrug*

Quòd Episcoporum Catholicorum & Papæ Rom. arrogata jurisdictio ecclesiastica in territorijs Statuum Prostantium planè, non *negativè* sed *destructivè*, hoc est cum pleno effectu, suspensa

Nicol. Lyncker *diss. de superior. Sacr.* §. 3. Henr. Linck. *de jur. Episcop. c.* 3. *n.* 62.

Et omnia quæ à jurisdictione Ecclesiastica depen-

dent, & juris sunt diœcesani, in Status Imperij Evangelicos translata sint

Rhet. *inst. jur. publ. lib.* 3. *Tit.* 16. *n.* 8. §. *quoniam omnia quæ.*

Iiq; habeant jus sacrorum *omnimodum*

Lyncker analect. ad Svvederi jus publ. part. Spec. sect. 2. c. 12. §. 3. in fin vers. sed Status imp. Protestantes.

Et in personas atq; res clericorum plenissimam jurisdictionem

Struv. *diss. crim.* 14. *de degradat, & suspens. cler. n.* 2.

Adeò ut suprema facultas cognoscendi in ecclesiasticis cum superioritate territoriali (utpote cujus pars primaria est jurisdictio ecclesiastica

Struv. *c.* 6. *feud. aph.* 17. Klock. *v.* 3. *cons.* 146. *n.* 18. Lyncker *d.* §. 3. Cothman. *v.* 4. *resp.* 33. *n.* 18. Schilter *lib.* 1. *jur. publ. Tit.* 24. §. 4.) Rhet. *lib.* 2. *inst. jur. pub. Tit.* 1. *n.* 15.

Independenter conjuncta sit

§. *quantum deinde* 30. ibi: *cùm ejusmodi Statibus cum jure territorij & superioritatis* & §. *territorij jure* 43. *artic.* V. *atq; artic.* 8. §. 1. *Instr. Pac. Osnabrug.*

Svveder *jur. publ. part. spec. sect.* 2. *Cap.* 12. *n.* 1.

10. Liquet inde quòd omnes Evangelici Imperij Status supremâ ac illimitatâ in ecclesiasticis jurisdictione & potestate circa sacra, seu *Papali* jure, gaudeant *d. art.*

d. art. v. §. Jus diœcesanum 48. Instr. Pac. ibi: *& intra terminos territorij cujusq; Jus diœcesanum & jurisdictio ecclesiastica se contineat*

Quemadmodum nuper quoq; *mense scil. Maio anno* 1696. respondit de jure consulta *Facultas* Juridica *Hallensis*. Idem jam anteà scripserant

Linck *de jure Episcopali Cap. 1. n.* 61. Maurit. *de secularisat. bon. eccles. c. 6. n.* 6. Stryck *ad Brunnem. jus eccles. lib. 2. c. 8. §. 1.* verb. *aliud. Regium.* Coccej *jur. publ. c. 18. n. 38. & Cap. 22. n. 15.* Myler *de Princip. Imp. c.* 86. & 88. Nicolai *resolut. cas. dub. 2. n.* 84. Textor. *d. p. 2. c. 5. n.* 161. Wincop. Professor Catholicus in Academia Erfurtina *disp. de jure Patronat. eccles.* Anno 1694. habita c. 3. §. 23.

11. Proinde circa res ecclesiasticas neminem superiorem (Imperator enim jus circa sacra non usurpat, sed voluntariâ abdicatione illud in manus Papæ Rom. resignavit

Uffenbach. *de jud. Imp. aul. c.* 10. *sect. 2. subsect.* 1.) In mundo recognoscunt, sed suprematum (la souveraineté) obtinent, ceu d. ⁞. Januar. 1697. respondit de Jure Consulta *Facultas* Juridica *Moguntina*.

Consentiunt quoq; Brunnem. *lib. 1. jur. eccles. c. 2. n.* 9. Reinking *de reg. sec. & eccles. lib. 3. Class. 1. c. 10. n.* 51. Stryck *de jure Pap. Princ. Evang. in proœm.* & *c. 2. §. 2.* Comes de Wurmbrand *diss. de for.*

germ. Princip. *c.* 2. *class.* 2. §. 2. Burgold. *p.* 2. *ad Instrum.* Pac. *D.* 20. *n.* 13. Linck *de for.* Protestant. *immed. in caus. matrim. sect.* 1. *n.* 41. *seqq.*

12. Hinc concluditur: quòd Eorum decreta circa ecclesiastica appellationi ad summa Imperij tribunalia non sint obnoxia (uti laudata Facultas Moguntina in *dicto Responso*, nec non alio *de* 29. *April.* 1697. benè quoq; monuit) suspenso enim

per Pacif. Relig. & Instr. Pac. Westph. *dd. loc.*

Omni jure Papali, omniq; Ipsorum territoriis incluso, quis de summo circa ecclesiastica, citra ullam appellationem, cognoscendi pronunciandiq; jure dubitabit? cujus suspensio seu sublatio

(vid. *suprà princ.* §. 9.)

Sine quadam translatione fuisset frustranea (contra *Cap. relatum* 4. *x. de cler. non resid. in Eccles.* in quo Papa Alexander 3. rescribit verba legum accipienda esse cum effectu, hoc est, juxta Wagnereck *ibid. in exegesi*, cum tali sensu, qui non sit frustraneus) imò valde iniqua

vid. Stryck *d. diss. c.* 6. §. 3.

13. In

dict. §. 48. *art.* v. *instr.* Pac.

Jus diœcesanum appellatur, non à lege diœcesana, secunda parte juris Episcopalis, sed publicâ authoritate comprobatâ, & ad eminentiâ Papalem evectâ vo-

ce.

ce. Hinc hæc ipſa vox non tantum indigitat legis conceſſionem & Pontificiæ poteſtatis publicâ conventione factam ſuſpenſionem, ſed ipſam quoq; ſuperioritatem territorialem, ſummam, ſine ullo recurſu ad Pontificem Rom. in Eccleſiaſticis jurisdictionem annexam habentem; territorium enim in eccleſiaſticis, de quibus hîc agitur, diœceſis nomine venit

c. 10. *cauſ.* 16. *q.* 7. *c.* 17. *cauſ.* 18. *q.* 2. Innocent. *in.* c. 13. *x. de for. compet.* Klock *de contribut.* c. 10. *n.* 92. Zigler *ad Lancell. lib.* 1. *T.* 27. §. 21. Stryck *d. c.* 2. §. 4.

Ubi *Jus diœceſanum* definit: *quòd ſit poteſtas ſumma exercendi omnia jura eccleſiaſtica, totamq; jurisdictionem Papalem cum ſingulis ſpeciebus, ex legibus Imperij competens.*

14. Ex ſolenni quoq; Evangelicorum Imperij Electorum in

Capitulat. Imp. Leopoldi & Regis Rō. Joſephi art 1. & 19.

Facta ſtipulatione, quâ ſibi cavent, ne, quæ ibi Papæ Romano aſſeruntur, ſuæ religioni & juri jam quæſito præjudicent, ſequitur, quod ſibi & aliis Evangelicis Conſtatibus omne jus circa ſacra, aliaq; Papalia beneficia, reſervaverint illibata.

15. Ob hanc rationem cuncti Evangelici Imperii Status hodie ſunt & dicuntur *Papæ* in ſuis territoriis (Päbſte in ihren Landen)

Rhet. *diss. de secularisat. c.* 4. *n.* 58. & *de Jur. Stat circa sacra c.* 5. *n.* 18. Stryck *dict. c.* 2. §. 10. Zech. *Europ. Herold. p. m.* 534. Burgold. *ad Instr. Pac. p.* 2. *D.* 17. *n.* 2. Feltman *de titul. honor. lib.* 1, *c.* 66. *n.* 12. & *lib.* 2. *c.* 29. *n.* 14.

16. Imo plus possunt facere quàm Pontifex Romanus, qui Cardinalium plerumq; consensu indiget, Illi autem in suis territorijs liberè agunt ex summæ potestatis ecclesiasticæ plenitudine, nisi pacta cum subditis inita obstiterint, quæ omnino illæsa servari debent

Instr. Pac. *Osnabr.* §. *pacta autem* 33. *art.* V. & §. 1. *art.* 7. verbis: *salvis tamen semper Statuum cum subditis suis conventis pactis.* Stryck d. §. 10.

Nam non solùm jus commune violare, sed & in Deum peccare dicitur, qui pacta conventa rumpit

Corn. *in leg.* 8. *Cod. de pact.*

17. Status Imperij Evangelici in juris hujus Papalis exercitio nec à subditis, nec ab ipso Imperatore Ejusq; Judicio aulico, nec ab alio turbari poterunt, quod ipsum etiam expressè cautum est in

Instrum. Pac. Osnabrug. *art.* 8. §. 1.

Ubi stabilitum videmus liberum juris territorialis tàm in ecclesiasticis, quàm politicis exercitium, ita, ut in illo à nullo unquam, sub quocunq; prætextu, de facto turbari possint vel debeant.

18. Et

18. Et quòd causæ Evangelicorum ecclesiasticæ, æq; ac Catholicorum, à jurisdictione Judicij Imperialis aulici exemtæ sint exprêsè scribit,

Uffenbach *in tractatu suo de consilio Imperiali aulico* cum approbatione & Consiliariorum Imp. aulicorum elogijs 1683. Viennæ impresso *Cap.* 12. *sect.* 1. *n.* 3. *& subsect.* 5.

19. Hæc cùm ita se habeant, apparet clarissimè in maximum præjudicium Evangelicorum Imperij Electorum, Principum ac Statuum vergere, quando in cognitionibus super Canonicatibus vel Præbendis appellatio ab Eorum Judicijs ad Cameram Imp. vel Senatum Imperij aulicum permittitur, quia hoc modo Status isti Evangelici minorem habituri sunt authoritatem in ecclesiasticis cognoscendi, quàm quâ pollet in Germania Episcopus vel Abas Catholicus, à cujus Consistorio ad Senatum Imperij aulicum vel Cameram Imp. non potest appellari, sed vigore Concordatorum Nationis Germanicæ inter Fridericum V. Imp. & Nicolaum V. P*apam* initorum, tantùm ad Papam Romanorum, cujus tamen authoritas & jurisdictio ecclesiastica apud Evangelicos, uti anteà diximus, nunc planè suspensa, & hactenus non solùm Domino territorij à Catholicis relicta, sed & in effectu; si verum fateri volumus (vid. *supra princ.* §9.) cessa est, terminisq; territorij includitur,

&

& sic expresse Status Imperij Evangelici ad scribitur potestati in

d. §. 48. art. v. Instr. Pac. Osnabr.

20. Obiter hic & in transitu quasi commemoro: ex quadam necessitate contigisse, ut jurisdictio ecclesiastica apud Status Evangelicos territorio adhæreat, dum enim, vigore

dicti §. damit auch obberührte *20. Pac. Relig. de Anno 1555.*

Jurisdictio Episcoporum ecclesiastica in Statuum Protestantium terris suspensa fuit, ea autem tanquam accidens sine subjecto esse non potuit, nec Evangelicis Electoribus, Principibus ac Statibus, tanquam personis secularib⁹, competere, necessariò ad ipsa jura territorialia referri debuit, ut nempè à Statibus Evangelicis imposterum, quoad directionem, per Consistoria ad ministretur. Vid. judicium apud

Fritsch, *elect. jur. publ. c. 6.*

21. Et quoniam à Catholico Episcopo in Germania ad nullum seculare Tribunal potest appellari, ideò Evangelicis Statibus quoq; vitio verti nequit, quando forum Imperatoris declinant in causis, in quibus Catholici illud ex capite Spiritualitatis non agnoscunt

Helvic. Schüz *dict. posit. 2. n.* 1. vers. *& tamen illud non minus.* Linck *de jure Episcop. c. ult. n. 6.*

Evan-

Evangelici enim status non debent nec possunt hac in re deterioris conditionis esse quàm Catholici, inter utriusq; quippe religionis Electores, Principes & Status omnes & singulos esse debet æqualitas exacta mutuaq;, ita, ut quod uni parti justum est, alteri quoq; justum debeat censeri, uti dicitur

in fine §.1. Artic. v. Instr. Pacis Osnabr. add. Capitul. Leopold. Imp. *art. 1. in fin.* ibi **denselben** (Evangelicis) **gleicher Schutz gehalten und geleistet werden solle.**

22. Hisce non obstat, quod nonulli dicunt processũ saltem in possessorio ventilari, possessorium autem causæ spiritualis non esse spirituale, sed merè seculare, cùm tantùm de facto quæstio moveatur, & ea propter in possessorio Jurisdictionem Judicis secularis seu Judicij Imp. aulici vel Cameræ Imp. esse fundatam

arg. *c. fin. x. de judic.* Gail. *d. obs.* 38. *n.* 3. Blum. *Proc. Camer. Tit.* 43. *n.* 20.

23. Nam hoc aliter locum non invenit, quàm si in prima instantia coram tali judice seculari possessorium fuerit ventilatum, qui simpliciter Senatus Imperii aulici vel Cameræ Imp. jurisdictioni subest; ab Episcopo enim super possessorio rei spiritualis judicante ad dictum Senatum aulicum, tanquam forum seculare, appellari posse, adversatur juribus Ca-

nonicis, juxta quæ à Judice Ecclesiastico ad secularem non patet recursus

c. 2. x. de judic. ubi vid. Gonzal. Lancellot. *de attentat. p. 2. c. 12. Limit. 50. n. 235.*

24. Ita pariter etiam, quantum ad Judicium Cameræ Imperialis, concludunt Referentes apud

Gylman *Symphor. p. 1. Tom. 3. Vot. 8.* & Thilem. de Benign. *cent. 2. obs. Cam. 2. vot. 4.* ubi ita legitur: *Spirituali jurisdictioni præjudicari non debet per Cameram, ut ferè in possessione non sumus recipiendi appellationes ab hoc Judice ecclesiastico.* Votum V. ita habet ibidem: *Cùm de jure à Judice ecclesiastico ad secularem non appelletur, quod etiam stylus Cameræ à multis annis ita approbavit, concludo cum D. Pfeilstricker processus denegandos.*

25. Jam autem Status Imp. Evangelici causas Canonicatuum & Præbendarum non definiunt & judicant vigore jurisdictionis secularis, & ea propter ad summa Imperij Tribunalia appellabilis, sed vi jurisdictionis ecclesiasticæ, quæ juxta

d. §. 48. art. v. Instr. Pac. Osnabr.

Cuivis Evangelico Imperij Statui competit, & intra Ejusdem territorium se continet.

26. Ne dicam hoc in casu purum possessorium haud reperiri, sed agi de violatis à Canonico juratis suis reversalibus, ejusq; propterea & ob incorrigibilitatem

litatem suam remotione, super quibus rebus nemo quàm Episcopus, vel qui Ejus loco est in territorio, & juribus Episcopalibus gaudet, cognoscere potest, hinc æquum & justum est, ut, pro statu hodierno, appellationes ad Senatum Imperij aulicum & Cameram Imperialem denegentur

vid. *Responsum Juris* Facultatis Viadrinæ apud Stryck *de jur. Pap. c. 6. §. 6.*

27. Nec Imperatori vel Cameræ Imperiali his contradicendi causa competit, quippe cùm neq; Ejus Sacratissima Majestas, neq; Hæc in istiusmodi judicaverint causis durante Papæ Romani hierarchiâ, sed vel Episcopus, vel per appellationis viam Pontifex Romanus, quorum omnibus juribus hodie gaudent & utuntur omnes Evangelici Imperij Statꝰ

d. §. 48. Instr. Pac. Osnabrug.

28. Judicant quidem hodie Camera Imperialis & Senatus Imper. aulicus in Controversiis Ecclesiasticis, quando eæ versantur inter duos Imperij nostri Status, per textus expressos in

Instr. Pac. Osnabr. *art. v. §. 52. & 54.* Reichs-Hoff-Raths-Ordn. Ferd. 3. Imp. *Tit. 1. §. 2. & Tit. 5. §. 21.*

Non autem si lis sit inter Evangelicorum Statuum subditos, aut inter hos & eorum superiores Principes vel Magistratus

Syring. *de Pac. relig. th.* 53. *seq.*
Nam hujusmodi subditi nullibi forum habent, quàm coram Judicio Evangelici sui Principis vel Magistratus, aut illis, quibus potestas illa cognoscendi ab istis Evangelicis Statibus commissa est

Stryck *d. c.* §. 5.

Quemadmodum in Saxonia supremo Senatui appellationum, & in Suecica Pomerania Tribunali Wismariensi hæc facultas concessa est

Mev. *p.* 4. *decis.* 1.

29. Ne tamen partes ansam conquerendi habeant, à Statibus Imperij Evangelicis hoc in casu vel *Amicabilis Compositio* tentatur, aut admittitur, vel beneficium *Supplicationis*, aut pro re nata *Restitutionis in integrum* ex clausula generali Prætoria, indulgeri, vel *Judicium Revisorium* ordinari,

vid. Stryck *d. c.* 6. §. 7.

Aut *Transmissio actorum* ad Impartiales concedi solet

Linck *de jur. Episcop. c.* 12. *n.* 59.

30. *Plurimos* horum modorum, *appellatione tacitè prohibitâ*, in Principali & Evangelica Abbatia Herfordiensi nunc etiam usu receptos esse, apparet ex *Capitulationibus* Abbatissis Elisabethæ Albertinæ Año 1680. nec non Elisabethæ An. 1686. & Charlottæ Sophiæ Anno 1688. à summo Capitulo Abbatiali, post factam electionem Canonicam, præscriptis, in qua-

rum *peculiari paragrapho* ſequentia leguntur: Wann auch Jhro Hochw. und Hochfürſtl. Durchl. (Abbatiſſa) einige privat zuſprüche wieder einen oder andern aus dem Clero hätten/ das ein Ehrwürdiges Capitul die Sache nach Möglichkeit componiren &c. *Et porrò:* in ernanten Privat zuſprüchen bey entſtehung der Güte die Prætenſionen und Fundamenten beyder Theile von den Abteylichen und auff das gantze Stifft mit verpflichteten Råhten angenommen/ colligiret, und auff eine Juriſten Facultæt oder ohnpartheiſches Dom Capitul, wo wieder kein Theil excipiret hat/ zur Deciſion verſchicket/ und derſelben beyderſeits pro abbreviandis litibus Folge geleiſtet werden ſoll. Solte aber Jhr Hochw. und Hochfürſtl. Durchl oder Dero Gegentheil durch dieſelbe Juriſten Facultæt oder unpartheyiſch Dom Capitul ſich graviret befinden/ ſo ſtehet ein und andern Theil frey nachmahls ſeine Jura fürzuſtellen/ mit dem Gegentheil durch zwey gewechſelte Såtze zu verfahren/ und die Transmiſſion der Acten an eine Juriſten Facultæt oder Dom Capitul, da wieder keine Exception eingewant/ zu urgiren, deme dañ auch die zeitliche Abteyliche Råthe ohne Anſehen der Perſohn nachkommen ſollen.

APPROBATIO

Rium Celeberrimarum, & tribus in Imp. nostro receptis Confessionibus addictarum, Facultatum Juridicarũ.

CUm Quæstio præmissa in thesi discussa, nobis Decano cæterisq; Doctoribus Facultatis Juridicæ in Universitate Hassiaca, quæ Marpurgi est, ad judicium desuper ferendum transmissa esset, omnia sollicitè examinavimus, tandemq; conclusimus, *decisionem ejus veram, solidam & nervosam esse*, in cujus rei fidem sigillo Facultatis nostræ eam muniri curavimus. Quod factum & actum Marpurgi die 24. April anni 1697.

(L.S.) Decanus cœteriq; Doctores Facult. Jurid, ibid.

DEmnach Uns Decano, Seniori und andern Doctoribus & Professoribus bey allhiesiger Universität der Juristen Facultät zu Würtzburg vorhergesetzte Deduction, umb hierüber unsere Approbation zu ertheilen/ zu geschicket worden: Alß haben wir dieselbe so wohl privatim als collegialiter fleissig durchlesen/ auch einhellig darfür gehalten / daß der dabey enthaltene Schluß und abgeziehltes Sentiment, obwohlen zwar hierin præjudicia in contrarium wissen/ denen Rechten gäntzlich gemäß seye/ und selbiges/ wo nicht auß allen denen in der Deducton angeführten rationibus zusambt / jedoch einigen davon und noch andern rechtlichen Fundamentis mehr möge bestärckt und erhalten werden. Daher wir solches (exceptis tamen per omnia religionem nostram Catholicam tangentibus ibi contentis) zu confirmiren kein Bedencken getragen. Uhrkundlich unserer Facultæt hievor gedruckten grössern Insiegels. Sign. Würtzburg den 28. May 1697.

(L.S.) Decanus, Senior, cœteriq; DD. Professores Juridicæ Facult. in Universitate Würceburgensi.

PRopositam Juris Quæstionem: An scilicet in causis Ecclesiasticis,

cis; & in ſpecie Canonicalibus & Præbendariis per Jura Canonica & Leges Imperij ad ſuprema Imperij Germanici Tribunalia Aulicum nempè & Camerale licitè appellari, & ab ijsdem cognitio inſtitui queat? Ex genuinis ſuis fundamentis *rectè ſolideq;* à Nobiliſſimo & Conſultiſſimo Dno. Conſulento *negativè deciſam* noſtro quoque calculo ſtabilire, in ſuperque in certiorem rei fidem Facultatis noſtræ ſigillo roborare nulli dubitamus. Tubingæ d. 22. May. 1697.

(L.S.) Decanus & reliqui Doctores
Facult. Jurid. in Univ. Tub.

ADDITAMENTA. I.

Ne offendiculum alicui præbeat quòd Ampliſſima Facultas Juridica Herbipolitana *contrariorum præjudiciorum* in hac ſua Approbatione mentionem fecerit, obſervandum eſt

(a) Eandem præjudiciis iſtiusmodi, ad exemplum

Brunnemanni *Conſ. 7. n. 62. conſ. 26. n. 43. conſ. 126. n. 71. & 77. & conſ. 136. n. 133.* Vulteji *v. 1. conſ. 34. n. 53.* aliorumque ICtorum,

non multum tribuere, quod inde conſtare puto, quia ijs non attentis huic Reſponſo ſubſcripſit.

(b) Notum eſt quòd *talia præjudicia* in cauſarum deciſione vim legis non habeant.

Vid. Lauterb. *ad Tit. ff. de legib. n 48.* Stryck. *uſ. modern. ff. ad tit. de conſtit. Princ. §. 2. ſeq.*

(c) Hujusmodi præjudicatis haud tutò fidere poſſumus, quando ratio ſententiæ, quam Judex reddere non ſolet, nec tenetur, non ſimul allegatur, nam ſi deciſus caſus à decidendo caſu vel in minimo differt, præjudicium allegatum nihil relevat.

Gylman *Symphor. tom. 2. p. 2. v. 30. n. 4.*

(d) Non multum etiam talia præjudicata ſunt curanda, quia, teſte Cothmanno

Vol. 1. Reſp. 13. n. 126.

non pro oraculo Delphico vel lege haberi debent. Notum enim eſt, quod in una eademque quæſtione præjudicia nonnulla à Mynſingero in *centuriis ſuis* relata contrarijs à Gailio recitatis præjudicijs poſtea improbata eſſe legantur. Vultei.

Vid. Cothman *d. R. n. 130.*

Vultej. *d. n. 53.* ubi addit : *non esse rarum ut ipsi Cameræ Imp. Assessores à suis præjudicijs recedant.*

(c) Hinc apparet quòd summa Imperij nostri Tribunalia, quoniam potestate legis condendæ carent, non possint jus Statibus Evangelicis ex dispositione Pacis Religiosæ & Instrum. Pacis Osnabrug. competens præjudicijs suis abolere, aut saltem infringere

Vid. Christin. *V. 1. decis. 1. in fin.*

Nam decisiones non sequimur, quia sic decisum, sed quia bonâ ratione fundantur

Mev. *cons. 110. n. 10.* Reusner *vol. 1. cons. 8. n. 55.* Ludov. *decis. 52. n. 13.*

Conf. Osvvald. Hilliger in *enucl. Donell.*

l. 25. c. 6. lit. f. & lib. 26. c. 2. lit. a.

Ubi eleganter scribit, quòd nec Imperatoris vel Papæ sententiæ, vel Curiæ alicujus supremæ placita, si juri adversa, nec in vim legis prodita, jus faciant. Nam aliquando quoque Rota rotare solet, uti de Rota Romana in proverbio est

Mev. *de consil. n. 12.* Thesaur. *præfat. decis. n. 33.* Nicolai *resolut. cas. dub. 11. n. ult.*

Et non spectandum quid Romæ judicatum, sed quid judicari debuit

l. sed licet 12. ff. de off. Præs.

II.

(a) QUidam dicunt : quòd licet Status Imperij Evangelici sibi suprematum arrogent in Ecclesiasticis & Spiritualibus rebus, eumque sibi per Instrum. Pac. Westphal. *Art. V. §. Jus diæcesanum 48.* competere afferant, illo tamen non in omnibus, sed saltem in fidei articulis & causis religionis, gaudeant.

(b) Sed illi refelluntur ex *d. §. Jus diæcesanum*, nam si tota jurisdictio ecclesiastica *cum omnibus suis speciebus* contra Status August. Confess. addictos suspensa est, & intra terminos territorij cujusque se continet (quemadmodum *ibi* expressis verbis dicitur) non tantum circa fidei articulos & religionis materiam, sed circa *omnes* causas Ecclesiasticas Status illos independentes, Eorumque decreta inappellabilia esse oportet. Nam vox *omnis* universalis est, & omnes casus includit, & nihil excludit

l. 68 ff. de leg. 3. c. 1. vers. dicendo verò omnia dist. 19. Bursat. *cons. 176. n. 11. v. 2.* Decian. *v. 3. cons. 84. n. 13.* Carpz. *pr. crim. p. 1. quæst. 22. n. 28.* Imò

Imò ad casum improprium trahitur, & ejus virtute includuntur illa, quæ aliàs non includerentur

Cravet. *consf. 294. n. 2. & consf. 447.* Cephal. *consf. 172. n. 9. l. 2.* Menoch. *consf. 26. n. 17. & consf. 123. n. 3.*

Et verbum universale ea comprehendit in quibus specialis mentio requiritur

Cravet *d. consf. 294.*

(g) Hanc nostram sententiam confirmant quoque praxis & usus, quæ sunt optimi Instrumenti Pacis Westphal. interpretes

l. 23. & 33. ff. de legib. c. 8. 10. de consuetud.

& omne dubium solvunt, veramque cujuslibet dispositionis naturam explicant, ita ut ab illis non sit recedendum

Rol. à Valle *v. 2. consf. 2. n. 7.*

Carpz. *2. Resp. 53. n. 9. & Resp.* 104. *n. 6.*

III.

(1.) Alij negant Episcoporum Catholicorum & Papæ Rom. jurisdictionem ecclesiasticam in territorijs Statuum Protestantium *destructivè* seu cum pleno effectu suspensam, & omnia quæ ab Ecclesiastica jurisdictione dependent, in Status illos translata esse, ajuntq; aliud esse jurisdictionem ecclesiasticam suspensam esse, aliud autem translatam à se in alium; prius concessisse Catholicos Evangelicis, posterius autem minimè. Ad consensum Casparis Klockij ICti Evangelici provocant, quem quoq; istius opinionis fuisse constat ex

Tract. de contribut. c. 10. n. 81. 88. 91. 92. 93.

(2.) Sed *iste* sibi ipsi contradicit, uti elucescit ex *num. 88.* ubi inquit: jura ista Episcopalia *ex post facto* per *supervenientem consuetudinem* Statibus Evangelicis secularibus accessisse.

(3.) Perinde autem est utrum Hi acceperint ista jura ex consuetudine, an speciali concessione; consuetudinis quippe magna est authoritas,

c. 9. x. de consuetud. R. I. de anno 1594. §. und demnach *R. I. de 1654. §. 105.* Instr. Pac. Osnabr. *artic. 8. §. 4. vers. de cætero.*

Si quidem legem potest abrogare, corrigere & mutare, ceu apparet ex *c. 3. x. de consuetud. in 6.* & probant

Duarenus *ad Tit. de legib. c. 12.* Bronchorst *cent. 1. enantioph. ass. 9.* Gonzalez *ad c. 9. x. de consuetud. n. 2.*

(4.) Accedit; quòd *Klockius* illa anno 1632. & sic diu ante Instrumentum Pacis Osnabrugg. scripserit, atq; ea propter in jurium Statibus Evangelicis in

Dict.

Dict. §. 48. *art. v. Instr. Pac. Osnabr.*
Concessorum præjudicium nunc non possit amplius allegari, in dubium namq; est, *Klockium*, si post lectionem Instrumenti Pacis *caput illud decimum* sub incudem revocâsset, & typis iterum publicâsset, mutaturum fuisse sententiam.

(5.) In Status autem Evangelicos per Instrumentum Pacis Westph. jurisdictionem Ecclesiasticam derivatam esse, certissimum est. Si enim jurisdictionis Episcopalis suspensio in Protestantibus illis Statibus novam translationem haud contineret, Statuum Catholicorum subditis Evangelicis jurisdictio ecclesiastica, cum annexis, scil. institutione Consistoriorum, ministeriorum scholasticorum & ecclesiasticorum jure Patronatus, aliisque similibus juribus in dicto Instrum. Pac.

Artic. v. §. *Hoc tamen non obstante* 31.

Concedi non potuissent.

(6.) Sed hanc jurisdictionem Ecclesiasticam quia habent Catholicorum Statuum subditi Aug. Conf. addicti, potiori superioritatis jure (argumento à minori ad majus ducto, quod in jure est fortissimum Everhard. *Topic. leg. à minori n.* 1. Vultej *v.* 2. *cons.* 14. *n.* 48. Pruckman. *v.* 1. *cons* 4. *n.* 253. & *cons.* 22. *n.* 75. Mund. *v* 2. *cons.* 2. *n.* 9.) eam sibi asferunt Status Evangelici, imprimis cùm Hi diversis aliis Instrumenti Pacis Osnabr. argumentis territorio suo hanc ecclesiasticæ jurisdictionis eminentiam & prærogativam vindicent

Vid. *d. Artic.* v. §. *quantum deinde* 30. ubi expressis verbis dicitur: quod Statibus Evangelicis immediatis *cum jure territorij & superioritatis ex communi per totum Imperium hactenus usitata praxi* jus reformandi competat. & §. 1. *Artic.* 8. *de Instr. Pac.* ibi: *libero juris territorialis tam in ecclesiasticis quam politicis exercitio.* add. §. *territorij jure* 43. *dict. artic.* 5.

(7.) Cùm itaq; Evangelicorum Statuum superioritati territoriali hisce temporibus connexa sit Ecclesiastica jurisdictio, & Papæ Rom. ac Episcoporum Catholicorum suspensa, Cæsareæ verò Majestati in sæpe dicto Instrumento Pacis aut alia sanctione Imperij pragmatica neutiquam concessa, firmo stabittalo, in causis ecclesiasticis, & in specie Canonicalibus ac Præbendarijs, à Statibus Evangelicis decisis, haud amplius posse appellari, cùm Hi neminem hac in re pro superiori in mundo recognoscant, uti in *Responso* nostro præcedente §. 9. 10. 11. & 12. probatum est.

IV,

IV.

SI inter aliquos circa hæc controversia oboriatur, eam augustissima Imp. Judicia Aulicum & Camerale dirimere non possunt, his enim Tribunalibus non competit potestas lites super intellectu Pacis Relig. & Instrum. Pacis Westph. ortas propriâ authoritate decidendi, sed cognitio ista spectat *tantùm* ad Comitia & Conventus Imperij, vigore

> *Articuli* v. §. *utriusq; religionis 50. Instr. Pac.* ibi: *sed si dubij quid ex causis Pacem religiosam aut hanc Transactionem tangentibus resultet, de eo in Comitijs vel alijs Imperij conventibus inter utriusq; religionis Proceres non nisi amicabili ratione transigatur.*

Pollicem mihi hac in re premunt ICti celeb.

> Mev. *p.* 1. *decis.* 67. Wilh. Ignat. Schüz *manual. pacif. quæst.* 16. Stryck. *us. mod. ff. lib.* 1. *Tit.* 3. §. 4. Borromeus Riccruntus *in not. ad quæst.* 17. manual. pacif. Schüz *p. m.* 149.

V.

VErba *Responsi* Facultatis Juridicæ *Moguntinæ*, quæ in *Responso* nostro §. xi. & xii. indigitantur, sequentis sunt tenoris: Und da man auch den gesetzten/jedoch ohngeständigen Fall zugeben wolte/ das besagte vermeintliche Appellation an sich selbsten bestehen möchte / so könte jedoch selbige an Ihr Kayserl. Maj. oder Dero Cammergericht keines weges hingelangen / dann nachdemahlen N. das Jus Diœcesianum und alle diesfals compedirende Recht und Gerechtigkeit intra fines territorii sui obbesagter massen erhalten/ und biß hiehin ungekräncket exerciret hat / und dann nach außweiß der Religions-Verbündnussen und Transaction alle und jede Protestirende Fürsten und Stände des Reichs bey ihren uhralten Gerechtigkeiten/ Vorzügen/Freyheiten / hoher Landes Obrigkeit so wohl in Geist- als Weltlichen Exercitio, und dieser aller Possession bis daher gelassen / und dergestalt bestättiget seyn / das sie von niemand / unter was Schein es auch immer seyn möchte / de facto davon turbiret werden können / wie die Anno 1555. auffgerichtete und hernach vielfältig erneuerte pacificationes und Reichs-Abschiede passim nach sich führen / so sehen wir nicht / wie Ihr Hochfl. Dhl. *quoad jurisdictionem ecclesiasticam* einem höheren weltlichem Oberhaupt unterworffen seyn können/ cùm *Cæsaris & Cameræ* Imperialis jurisdictio in *causis spiritualibus* & contra personas *ecclesiasticas* quà tales *non sit fundata*

l pla-

l. placet (de SS. Eccles. auth. Statuimus (de Episc. & cler. Gail. *de de Pac. Publ. lib. 1. c. 1. n.* 14. Blum. *proc. Cam. Tit. 29. n. 86. & n.* 114.

Folglich von selbsten erhellet das die von N. à suspensione per Principem suum lata an den Kayserl. Reichs-Hoff-Rath oder Cammergericht als *Judices incompetentes* hingerichtete Appellation ohngültig und von keinen Kräfften seye. Und obwohl dergleichen Appellation ad Archi Episcopum vel summum Pontificem gehörig/ so ist jedoch/ vermög obangeregter in Anno 1555. geschlossener und nachgehents auf verschiedenen Reichs Tagen/ auch letzlich durch den im Jahr 1648. getroffenen Oßnabruckischen Friedens-Schluß verabschied- und bestätigten Transactionen/ das Jus Diœcesanum und alle Geistliche Jurisdiction mit aller ihrer art wider die Augspurg. Confessions-Verwandte (derer recht auch den Reformirten in allem zustehet/ vid. *Osnabr.* Frieden-Schluß *Artic. 7.*) so wohl zwischen Catholischen und Protestirenden als unter diesen Ständen allein/ suspendiret und in den Schrancken eines jeden Landes Obrigkeit besagtes Jus Diœcesanum und Geistliche Jurisdiction gelassen worden.

Reichs Abschied de Anno 1555. §. damit auch obberührte

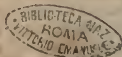
Instrum. Pac. Osnabr. *Art. V. §. Jus Diœcesanum*

Worauff dann sich ergiebt/ daß die Protestirende Stände mithin Ihr. Hochfürstl. Durchl. N. N. ob suspensam hanc jurisdictionem *in spiritualibus* keinen *superiorem* bis daher *agnosciren*/ prout præter alios tradit Reinking

Lib. 3. de Reg. sec. & eccl. cl. 1. c. 10. n. 51.

Quo pertinet, quòd idem homo diversis respectibus diverso jure ac diversis qualitatibus censeri possit

Gail. 1. *obs. 30. n. 8.*

FINIS.